

Διεξαγωγή αποδείξεων

Περιεχόμενο που παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Βάρος της απόδειξης

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Το βάρος της απόδειξης απορρέει από το «βάρος της επίκλησης», το οποίο καθορίζεται ουσιαστικά από τη νομική διάταξη βάσει της οποίας γίνεται η δικαστική επιβολή του δικαιώματος· ειδικότερα, πρόκειται για ένα σύνολο πραγματικών περιστατικών των οποίων πρέπει να γίνει επίκληση σε ορισμένη υπόθεση. Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας ορίζει ότι κάθε διάδικος βαρύνεται με την απόδειξη των ισχυρισμών του και με την επίκληση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων (η υποχρέωση αυτή είναι γνωστή ως «βάρος της απόδειξης»). Κατά κανόνα, κάθε πρόσωπο που προβαίνει σε ισχυρισμό ο οποίος είναι σημαντικός για ορισμένη υπόθεση υπόκειται στο βάρος της απόδειξης.

Όλα τα μέρη οφείλουν να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το βάρος της επίκλησης και το βάρος της απόδειξης των ισχυρισμών τους. Αν τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται ο διάδικος και τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει είναι ελλιπή, το δικαστήριο οφείλει να τον ενημερώσει για το γεγονός αυτό.

Εάν το δικαστήριο κρίνει ότι τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται κάποιος από τους διαδίκους δεν αποδείχθηκαν στο πλαίσιο της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, οφείλει να ενημερώσει τον εν λόγω διάδικο ότι πρέπει να προταθούν αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη όλων των ισχυρισμών και ότι, εάν ο διάδικος δεν εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή, θα μπορούσε να χάσει τη δίκη. Ωστόσο, το δικαστήριο υποχρεούται να παρέχει τις συμβουλές αυτές μόνο κατά τη διάρκεια της συζήτησης και όχι με την αποστολή δικαστικών εγγράφων προς τους διαδίκους (π.χ. με κλήτευση).

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Δεν απαιτείται η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων για πραγματικά περιστατικά τα οποία είναι κοινώς γνωστά (δηλαδή γεγονότα γνωστά σε μεγάλη ομάδα προσώπων σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο) ή είναι γνωστά στο δικαστήριο από τις δραστηριότητές του, ούτε για τη νομοθεσία που δημοσιεύεται ή κοινοποιείται στη Συλλογή Νομοθεσίας της Τσεχικής Δημοκρατίας. Το δικαστήριο μπορεί να λάβει γνώση αλλοδαπού δικαίου μέσω δικής του μελέτης, μέσω δήλωσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης κατόπιν αιτήματος του δικαστηρίου, μέσω πραγματογνωμοσύνης ή μέσω αιτήματος σύμφωνα με διεθνείς συνθήκες. Κάθε τέτοιο πραγματικό περιστατικό μπορεί να ανταποδοχθεί με την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων.

Για ορισμένες κατηγορίες πραγματικών περιστατικών, ο νόμος μπορεί να προβλέπει τεκμήριο. Ενίοτε προβλέπονται μαχητά τεκμήρια, των οποίων είναι δυνατή η ανταπόδειξη με αποδεικτικά στοιχεία, καθώς επίσης, κατ' εξαίρεση, αμάχητα τεκμήρια, κατά των οποίων δεν επιτρέπεται ανταπόδειξη. Σε περίπτωση μαχητού τεκμηρίου, το δικαστήριο το θεωρεί αποδεδειγμένο εάν κανένας από τους διαδίκους δεν προτείνει αποδεικτικά στοιχεία για την ανατροπή του τεκμηρίου και, ως εκ τούτου, δεν αποδεικνύει πραγματικά

περιστατικά περί του αντιθέτου κατά τη διαδικασία. Κατά ορισμένων μαχητών τεκμηρίων επιτρέπεται ανταπόδειξη μόνον εντός νόμιμης προθεσμίας.

Το δικαστήριο δεσμεύεται από αποφάσεις αρμόδιων αρχών για τη διάπραξη εγκλήματος, αδικήματος ή άλλης διοικητικής παράβασης που τιμωρείται βάσει ειδικών κανονισμών, καθώς και από αποφάσεις σχετικά με την ταυτότητα του δράστη. Το δικαστήριο δεσμεύεται επίσης από αποφάσεις σχετικά με την προσωπική κατάσταση. Εντούτοις, το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από απόφαση περί της τέλεσης αδικήματος ή περί της ταυτότητας του δράστη αν η απόφαση εκδόθηκε με τη διαδικασία του αυτοφώρου. Καμία άλλη ετυμηγορία στο πλαίσιο απόφασης ποινικού δικαστηρίου ή απόφασης περί διοικητικών παραβάσεων δεν δεσμεύει το δικαστήριο.

Ειδικό είδος μαχητού τεκμηρίου συνίσταται σε γεγονότα που συνηγορούν ότι ένα μέρος υπέστη άμεσα ή έμμεσα διάκριση λόγω φύλου, φυλής, θρησκευτικών πεποιθήσεων ή άλλων περιστάσεων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το βάρος της απόδειξης βαρύνει τον αντίδικο, ο οποίος οφείλει να αποδείξει ότι δεν υπήρξε διακριτική μεταχείριση.

Οι πράξεις που εκδίδονται από τα δικαστήρια της Τσεχικής Δημοκρατίας ή από άλλες κρατικές αρχές στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους και οι πράξεις που έχουν κηρυχθεί δημόσιες από τη νομοθεσία επιβεβαιώνουν ότι συνιστούν κανονισμό ή δήλωση της αρχής που εξέδωσε την πράξη (εκτός εάν υπάρχουν αποδείξεις περί του αντιθέτου) και επιβεβαιώνουν επίσης την αλήθεια των πραγματικών περιστατικών που πιστοποιούνται ή επιβεβαιώνονται σε αυτές. Όταν πραγματικά περιστατικά αποδεικνύονται με δημόσιο έγγραφο, το βάρος της απόδειξης βαρύνει τον διάδικο που επιδιώκει να προσβάλει τη γνησιότητα του δημόσιου εγγράφου. Αντιθέτως, όταν πρόκειται για ιδιωτικά έγγραφα, το βάρος της απόδειξης φέρει ο διάδικο που τα επικαλείται. Εάν το μέρος τεκμηριώσει τις αξιώσεις του με ιδιωτικό έγγραφο και ο αντισυμβαλλόμενος αμφισβητήσει τη γνησιότητα ή την ορθότητά του, το βάρος της απόδειξης μετακυλίεται στον διάδικο που έχει προτείνει το εν λόγω αποδεικτικό στοιχείο, ο οποίος στη συνέχεια πρέπει να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς του με άλλον τρόπο.

Κατά κανόνα, πανομοιότυποι ισχυρισμοί των διαδίκων δεν χρειάζεται να αποδειχθούν και το δικαστήριο τους θεωρεί αποδεδειγμένους.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Στις δικαστικές διαδικασίες εφαρμόζεται η αρχή της ελεύθερης αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων, δηλαδή ο νόμος δεν προβλέπει τα ακριβή όρια που καθορίζουν πότε το δικαστήριο πρέπει να δεχθεί ένα πραγματικό περιστατικό ως αποδεδειγμένο ή όχι. Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας προβλέπει ότι «το δικαστήριο εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία κατά τη διακριτική του ευχέρεια, κάθε αποδεικτικό στοιχείο χωριστά και όλα τα αποδεικτικά στοιχεία από κοινού· το δικαστήριο λαμβάνει δεόντως υπόψη παν στοιχείο το οποίο έρχεται στο φως στο πλαίσιο της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των πραγματικών περιστατικών που επικαλούνται οι διάδικοι».

Το δικαστήριο εκδίδει απόφαση επί τη βάση των πορισμάτων του. Τα πορίσματα αποτελούν μια κατάσταση για την οποία δεν υπάρχουν εύλογες ή θεμιτές αμφιβολίες.

Γενικά, εάν οι εκτιμήσεις κατά την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι η ακρίβεια των ισχυρισμών δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί ή να απορριφθεί, η απόφαση θα είναι δυσμενής για τον διάδικο που όφειλε να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Στην αμφισβητούμενη δικαιοδοσία, η γενική αρχή είναι ότι το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του μόνο τις αποδείξεις που προτείνονται από τους διαδίκους. Ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία δεν θα ληφθούν υπόψη — συνήθως εάν κρίνει ότι το εν λόγω πραγματικό περιστατικό έχει αποδειχτεί. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να λάβει υπόψη του αποδεικτικά στοιχεία άλλα από αυτά που προτείνουν οι διάδικοι, σε περιπτώσεις όπου είναι αναγκαία η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και εάν αυτά προκύπτουν από το περιεχόμενο της δικογραφίας. Εάν οι διάδικοι δεν προσδιορίσουν τα αποδεικτικά

στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους, το δικαστήριο βασίζει την εξέταση των πραγματικών περιστατικών στα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν προσκομιστεί. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να θεωρήσει πανομοιότυπους ισχυρισμούς των διαδίκων ως αποδεδειγμένους.

Αντιθέτως, σε διαδικασίες εκούσιας δικαιοδοσίας, δηλαδή σε υποθέσεις στις οποίες η διαδικασία μπορεί να κινηθεί αυτεπαγγέλτως, καθώς και σε ορισμένες άλλες διαδικασίες, το δικαστήριο υποχρεούται να λάβει επίσης υπόψη του αποδεικτικά στοιχεία που είναι αναγκαία για τη διακρίβωση των πραγματικών περιστατικών πέραν εκείνων που προτείνουν οι διάδικοι.

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Το δικαστήριο διεξάγει αποδείξεις κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Για πρακτικούς λόγους, μπορεί να ζητηθεί από άλλο δικαστήριο να διεξαγάγει αποδείξεις ή ο προεδρεύων δικαστής, με εντολή του τμήματος, μπορεί να διεξαγάγει αποδείξεις εκτός της συζήτησης (αυτό εξαρτάται επίσης από το είδος των αποδεικτικών στοιχείων κ.λπ.). Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να παρίστανται κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων. Τα αποτελέσματα της διεξαγωγής αποδείξεων πρέπει πάντοτε να κοινοποιούνται μετά τη συζήτηση. Τα μέρη έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με κάθε αποδεικτικό στοιχείο που έχει προσκομιστεί.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Εξαρτάται από το δικαστήριο ποια αποδεικτικά στοιχεία θα λάβει υπόψη του. Η απόφαση του δικαστηρίου να μην λάβει υπόψη του ορισμένα προτεινόμενα αποδεικτικά στοιχεία πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη. Σε γενικές γραμμές, το δικαστήριο δεν θα λάβει υπόψη του αποδεικτικά στοιχεία τα οποία, κατά την κρίση του δικαστηρίου, δεν μπορούν να συμβάλουν στην αποσαφήνιση της υπόθεσης (για να αποτρέψει, δηλαδή, την περιττή διεξαγωγή αποδείξεων), ούτε θα διεξαγάγει αποδείξεις που θα συνεπάγονταν δαπάνες δυσανάλογες προς το ποσό της αξίωσης που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς ή εάν το ποσό της αξίωσης δεν μπορεί να προσδιοριστεί καθόλου. Προκειμένου το δικαστήριο να αξιολογήσει σαφώς ποια αποδεικτικά στοιχεία πρέπει να λάβει υπόψη του, οι διάδικοι υποχρεούνται να προτείνουν συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία, δηλαδή να προσδιορίσουν τους μάρτυρες με το ονοματεπώνυμο τους και άλλα στοιχεία ταυτοποίησης, και να προσδιορίσουν τους ισχυρισμούς για τους οποίους θα καταθέσει ο προτεινόμενος μάρτυρας· ακόμη, οι διάδικοι υποχρεούνται να συγκεκριμενοποιήσουν τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλούνται και να προσδιορίσουν επακριβώς το ζήτημα επί του οποίου θα κληθεί να γνωματεύσει πραγματογνώμονας με έκθεση πραγματογνωμοσύνης.

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Όλα τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών μιας υπόθεσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία. Σε αυτά περιλαμβάνονται, ιδίως, η εξέταση μαρτύρων, οι πραγματογνωμοσύνες, οι εκθέσεις και οι δηλώσεις των αρχών και των φυσικών και νομικών προσώπων, τα αρχεία και άλλα έγγραφα συμβολαιογράφων και δικαστικών επιμελητών, η εξέταση των διαδίκων και η υποβολή ερωτήσεων σε αυτούς.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνώμωνων;

Κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν μετέχει ως διάδικος στην εκάστοτε διαδικασία υποχρεούται να παραστεί στο δικαστήριο, εφόσον κλητευθεί, και να καταθέσει ως μάρτυρας. Ο μάρτυρας καταθέτει για περιστατικά που βίωσε ή υπέπεσαν στην αντίληψή του. Οφείλει να πει την αλήθεια χωρίς να αποκρύψει τίποτα. Οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν μόνο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εν λόγω καταθέσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον κίνδυνο ποινικής δίωξης για τους ίδιους ή για κοντινά τους πρόσωπα· το δικαστήριο κρίνει αν οι λόγοι για τους οποίους ο μάρτυρας αρνείται να καταθέσει είναι δικαιολογημένοι. Κατά την έναρξη της εξέτασης, πρέπει να προσδιορίζεται η ταυτότητα του μάρτυρα μαζί με τις περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αξιοπιστία του. Οι μάρτυρες θα πρέπει επίσης να ενημερώνονται για τη σημασία της κατάθεσής τους, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, και για τις ποινικές συνέπειες της ψευδούς

κατάθεσης. Ο προεδρεύων δικαστής ζητά από τον μάρτυρα να περιγράψει όλα όσα γνωρίζει σχετικά με το εξεταζόμενο ζήτημα. Στη συνέχεια, ο δικαστής υποβάλλει τις αναγκαίες ερωτήσεις για να συμπληρώσει και να αποσαφηνίσει την κατάθεσή του. Ερωτήσεις μπορούν επίσης να υποβάλουν τα υπόλοιπα μέλη της σύνθεσης του δικαστηρίου, καθώς επίσης, με άδεια του προεδρεύοντος δικαστή, διάδικοι και πραγματογνώμονες.

Η εισφορά αποδεικτικών στοιχείων από τους πραγματογνώμονες διαφέρει, κυρίως επειδή στις περισσότερες περιπτώσεις οι πραγματογνώμονες συντάσσουν γραπτή πραγματογνωμοσύνη και στη συνέχεια υποβάλλουν συνήθως προφορικές παρατηρήσεις επ' αυτής. Το αποδεικτικό μέσο της πραγματογνωμοσύνης διεξάγεται σε περιπτώσεις όπου είναι αναγκαία η αξιολόγηση περιστάσεων που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις. Η πραγματογνωμοσύνη αποτελείται από τρία μέρη: τις διαπιστώσεις, όπου ο πραγματογνώμονας περιγράφει τις περιστάσεις που εξετάσε· τη γνωμοδότηση, η οποία περιλαμβάνει την εκτίμηση του πραγματογνώμονα (συμπεράσματα του πραγματογνώμονα) και τη ρήτρα του πραγματογνώμονα. Κατά κανόνα, οι πραγματογνώμονες εξετάζουν συγκεκριμένα ζητήματα που καθορίζονται από το δικαστήριο, εκτός εάν μια γνωμοδότηση υπόκειται σε νομικές απαιτήσεις (ιδίως στον τομέα του εταιρικού δικαίου). Οι πραγματογνώμονες διορίζονται από το δικαστήριο το οποίο τους επιλέγει από μητρώο πραγματογνωμόνων και διερμηνέων (το οποίο τηρείται από τα περιφερειακά δικαστήρια). Οι πραγματογνώμονες δικαιούνται χρηματική αποζημίωση για την κατάρτιση εκτίμησης ή γνωμοδότησης, εφόσον αυτό προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία.

Ο προεδρεύων δικαστής μπορεί να διατάξει διάδικο ή άλλο πρόσωπο να εμφανιστεί ενώπιον πραγματογνώμονα, να του προσκομίσει τα απαραίτητα στοιχεία, να του δώσει τις απαραίτητες εξηγήσεις, να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση ή αιματολογική εξέταση, ή να πράξει ή να υποστεί κάτι, εάν είναι αναγκαίο για την υποβολή πραγματογνωμοσύνης.

Πρακτογνωμοσύνη μπορεί επίσης να υποβληθεί από διάδικο. Εάν η πραγματογνωμοσύνη που υποβάλλεται από διάδικο έχει όλα τα νόμιμα στοιχεία και περιλαμβάνει ρήτρα πραγματογνώμονα στην οποία ο τελευταίος δηλώνει ότι γνωρίζει τις συνέπειες μιας εσκεμμένα ψευδούς πραγματογνωμοσύνης, λαμβάνεται υπόψη σαν να επρόκειτο για πραγματογνωμοσύνη που ζητήθηκε από το δικαστήριο. Το δικαστήριο επιτρέπει σε πραγματογνώμονα από τον οποίο ένας από τους διαδίκους ζήτησε πραγματογνωμοσύνη να συμβουλευθεί τον φάκελο ή του επιτρέπει να εξοικειωθεί με άλλον τρόπο με τις πληροφορίες που απαιτούνται για την κατάρτιση της πραγματογνωμοσύνης.

Οι μάρτυρες καταθέτουν για πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσαν άμεσα, ενώ οι πραγματογνώμονες εκφράζουν απόψεις μόνο σε τομείς στους οποίους η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών εξαρτάται από ειδικές γνώσεις. Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει πραγματογνώμονας δεν υπόκεινται σε δικαστική αξιολόγηση όσον αφορά την ορθότητά τους· το δικαστήριο αξιολογεί την πειστικότητα της γνωμοδότησης όσον αφορά την πληρότητά της σε σχέση με τις καθορισμένες απαιτήσεις, την εσωτερική συνέπεια και τη συμβατότητα με άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

Τα αποδεικτικά έγγραφα συλλέγονται ως εξής: το έγγραφο ή μέρος αυτού διαβάζεται ή το περιεχόμενο του γνωστοποιείται κατά τη διάρκεια της συζήτησης από τον προεδρεύοντα δικαστή. Ο προεδρεύων δικαστής μπορεί να απαιτήσει από διάδικο που κατέχει έγγραφο το οποίο απαιτείται ως αποδεικτικό στοιχείο να το προσκομίσει ή μπορεί να λάβει το εν λόγω έγγραφο από άλλο δικαστήριο, αρχή ή νομικό πρόσωπο.

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Δεν υπάρχει προτίμηση όσον αφορά τις μεθόδους που εφαρμόζονται, μολονότι ορισμένα αποδεικτικά μέσα μπορούν να διεξαχθούν μόνον αφού καταστεί αδύνατη η διεξαγωγή αποδείξεων κατά τον νόμο (κατά κανόνα, μόνον εάν, για παράδειγμα, καταστραφούν διάφορες πράξεις με υποχρεωτικά έγγραφο τύπο, μπορούν να ληφθούν αποδεικτικά στοιχεία με άλλα μέσα, π.χ. με την εξέταση μαρτύρων). Η διεξαγωγή αποδείξεων με την εξέταση διαδίκων επί των ισχυρισμών τους μπορεί να διατάσσεται σε ένδικες υποθέσεις μόνον εάν το επίμαχο πραγματικό περιστατικό δεν μπορεί να αποδειχθεί με άλλα μέσα (εκτός αν οι διάδικοι συγκατατίθενται στην εξέτασή τους). Ως εκ τούτου, προτιμώνται άλλα αποδεικτικά μέσα.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να ορίζει ο νόμος ποια αποδεικτικά στοιχεία είναι απαραίτητα· εξαρτάται από τη συγκεκριμένη διαφορά (π.χ. σε διαδικασίες σχετικά με τη χορήγηση άδειας για την τέλεση γάμου πρέπει να εξετάζονται και οι δύο μέλλοντες σύζυγοι).

Ορισμένα πραγματικά περιστατικά μπορούν να αποδειχθούν μόνο με συγκεκριμένο τρόπο, π.χ. διαταγή πληρωμής βάσει συναλλαγματικής ή επιταγής μπορεί να εκδοθεί μόνο με προσκόμιση του πρωτότυπου τίτλου, απόφασης περί απόσβεσης χρέους ή άλλης πράξης· η διαταγή εκτέλεσης μπορεί να εκτελεστεί μόνο με την προσκόμιση εκτελεστής απόφασης ή εκτελεστού τίτλου κ.λπ.

Για την απόδειξη ορισμένων υποχρεώσεων ή εμπράγματων δικαιωμάτων (ιδίως όσον αφορά ακίνητη περιουσία), ο νόμος απαιτεί έγγραφη σύμβαση — η μέθοδος προσκόμισης αποδεικτικών στοιχείων προκύπτει στη συνέχεια από την απαίτηση αυτή.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Ναι. Κάθε πρόσωπο υποχρεούται σύμφωνα με τον νόμο να προσέλθει στο δικαστήριο, εφόσον κλητευθεί, και να καταθέσει ως μάρτυρας· δεν μπορεί να εκπροσωπηθεί από άλλο πρόσωπο. Οι μάρτυρες που εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους να καταθέσουν δικαιούνται «αποζημίωση μάρτυρα» (δηλαδή χρηματική αποζημίωση για τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν και για την απώλεια εσόδων).

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εν λόγω καταθέσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον κίνδυνο ποινικής δίωξης για τους ίδιους ή για κοντινά τους πρόσωπα· το δικαστήριο κρίνει αν οι λόγοι για τους οποίους ο μάρτυρας αρνείται να καταθέσει είναι δικαιολογημένοι. Το δικαστήριο πρέπει επίσης να σέβεται τη νομική υποχρέωση των μαρτύρων να τηρούν το απόρρητο διαβαθμισμένων πληροφοριών που προστατεύονται από ειδικό νόμο και άλλα απόρρητα που προβλέπονται από τον νόμο ή αναγνωρίζονται από το κράτος (π.χ. στοιχεία που περιλαμβάνονται στα ιατρικά έγγραφα ασθενούς — «ιατρικά απόρρητα», τραπεζικά απόρρητα κ.λπ.). Στις περιπτώσεις αυτές, το πρόσωπο μπορεί να εξεταστεί μόνον εάν έχει απαλλαγεί από την εν λόγω υποχρέωση από την αρμόδια αρχή ή από το πρόσωπο προς το συμφέρον του οποίου υφίσταται η υποχρέωση αυτή.

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Η εκπλήρωση της υποχρέωσης μαρτυρίας μπορεί να επιβληθεί με τη βίαιη προσαγωγή του προσώπου ενώπιον του δικαστηρίου από την αστυνομία της Τσεχικής Δημοκρατίας ή, σε ακραίες περιπτώσεις, με την επιβολή προστίμου.

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Γενικά, δεν υπάρχουν κατηγορίες προσώπων που να μην υποχρεούνται να καταθέσουν· ωστόσο, υπάρχουν είδη πραγματικών περιστατικών για τα οποία ορισμένα πρόσωπα δικαιούνται να μην καταθέσουν (βλ. ερώτηση 2.9).

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Μόνον ο (προεδρεύων) δικαστής έχει το δικαίωμα να εξετάζει μάρτυρες και ηγείται της εξέτασης. Περαιτέρω ερωτήσεις μπορούν επίσης να απευθύνουν στους μάρτυρες τα υπόλοιπα μέλη της σύνθεσης του δικαστηρίου, καθώς επίσης διάδικοι και πραγματογνώμονες, αλλά μόνο με την άδεια του προεδρεύοντος δικαστή. Ο προεδρεύων δικαστής μπορεί να απορρίψει ορισμένη ερώτηση, η οποία, για παράδειγμα, είναι ερώτηση που καθοδηγεί τον μάρτυρα, που αποσκοπεί να τον παγιδεύσει ή δεν είναι ενδεδειγμένη ή πρακτική.

Η χρήση σύγχρονων τεχνολογιών (συμπεριλαμβανομένης της βιντεοδιάσκεψης) που επιτρέπουν την εξ αποστάσεως εξέταση επιτρέπεται επί του παρόντος στα δικαστήρια που διαθέτουν τον αναγκαίο τεχνικό εξοπλισμό.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από

διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Ναι. Εάν ο διάδικος προτείνει προς επίρρωση των ισχυρισμών του αποδεικτικά στοιχεία τα οποία συγκεντρώθηκαν ή ελήφθησαν από τον ίδιο κατά παράβαση διατάξεων νόμου με γενική υποχρεωτική ισχύ, και η συγκέντρωση ή η λήψη των αποδεικτικών στοιχείων είχε ως αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου, το δικαστήριο δεν θα λάβει υπόψη του τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία λόγω του απαράδεκτου χαρακτήρα τους.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων με εξέταση των διαδίκων, εάν το επίμαχο πραγματικό περιστατικό δεν μπορεί να αποδειχθεί διαφορετικά και εφόσον ο διάδικος που πρόκειται να εξεταστεί συναινεί σε αυτό. Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται στις διαδικασίες εκούσιας δικαιοδοσίας, δηλαδή στις διαδικασίες που μπορούν να κινηθούν αυτεπαγγέλτως (βλ. παράγραφο 2.1), ούτε στις διαδικασίες διαζυγίου ή λύσης, ακύρωσης ή αναγνώρισης του ανυποστάτου συμφώνου συμβίωσης. Ως μέσο απόδειξης λογίζεται μόνον η εξέταση διαδίκων την οποία το δικαστήριο έχει διατάξει αυτοτελώς ως διαδικαστικό αποδεικτικό μέσο προς απόδειξη προβαλλόμενων ισχυρισμών.

4 Έχει ορίσει το εν λόγω κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων, άλλες αρχές που είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή αποδείξεων στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις δυνάμει του κανονισμού; Εάν ναι, στο πλαίσιο ποιων διαδικασιών είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή αποδείξεων; Μπορούν μόνο να ζητήσουν τη διεξαγωγή αποδείξεων ή και να συνδράμουν στη διεξαγωγή αποδείξεων βάσει παραγγελίας από άλλο κράτος μέλος; Βλ. επίσης γνωστοποίηση βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 1 του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων.

Στην Τσεχική Δημοκρατία δεν υπάρχουν τέτοιου είδους αρχές.

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 14/04/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα